

Nr 29.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.

I en den 21 mars 1952 dagtecknad proposition, nr 185, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.

Förslaget är av följande lydelse:

Förslag

till

förordning med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid bestämmande av den omfattning, i vilken centralkassa för jordbrukskredit på grund av stadgandet i 32 § första stycket förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor må in- och upplåna penningar, skola under år 1953 *dels* med kontanta penningar i centralkassan likställas kontanta penningar i därtill anslutna jordbrukskassor, *dels* med fordringar, som avses i nämnda stadgande, likställas fordringar på grund av lån, för vilka säkerheten utgöres av in-teckning inom hälften av det senast fastställda taxeringsvärdet å sådan i 52 § andra stycket sagda förordning omförmäld fastighet, vars huvudsakliga värde består i tomt eller bostadsbyggnad.

2 §.

På framställning av centralkassa äger Konungen efter hörande av bank- och fondinspektionen medgiva att, utan hinder av stadgandet i 32 § andra stycket förordningen om jordbrukets kreditkassor, in- och upplåningen med det avdrag, som i nyssnämnda författningsrum sägs, under år 1953 må överstiga centralkassans och därtill anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital det antal gånger, över trettio men högst femtio, som Konungen med hänsyn till omständigheterna finner skäligt bestämma.

I skrivelse den 11 december 1951 har 1950 års jordbrukskassautredning — som fått i uppdrag att verkställa översyn av lagstiftningen angående jordbrukets kreditkassor — anmält att uppdraget ej kunde slutföras inom beräknad tid och att därför viss provisorisk lagstiftning erfordrades rörande in- och upplåningen vid centralkassa för jordbrukskredit. Förslag till sådan lagstiftning har bifogats.

Över framställningen ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, fullmäktige i riksgäldskontoret, fullmäktige i riksbanken, länsstyrelsen i Östergötlands län, som bifogat yttrande från Östergötlands centralkassa för jordbrukskredit, länsstyrelsen i Kristianstads län, länsstyrelsen i Skaraborgs län, som bifogat yttrande från Västra Sveriges centralkassa för jordbrukskredit, samt svenska jordbrukskreditkassan.

Beträffande framställningens och remissyttrandenas innehåll får utskottet hänvisa till propositionen.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

Förordningen den 26 juni 1948 med särskilda bestämmelser angående in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit tillkom som ett provisorium i avvaktan på resultatet av en allmän översyn av lagstiftningen rörande jordbrukets kreditkassor. Förordningen gäller till utgången av år 1952. Eftersom ny lagstiftning angående jordbrukskasserörelsen ej hinner genomföras till denna tidpunkt utan beräknas kunna träda i kraft först den 1 januari 1954, har jordbrukskassautredningen föreslagit att bestämmelserna i 1948 års förordning skola erhålla fortsatt giltighet för ytterligare ett år. Detta förslag har lämnats utan erinran av alla de i ärendet hörda remissinstanserna, och även jag finner det väl grundat. Jag förordar därför att förslaget genomföres.

Såsom framgått av den tidigare redogörelsen medföra 1948 års bestämmelser endast den verkan att inlåningen kan ökas utöver vad eljest skulle varit tillåtet enligt den huvudregel i ämnet som meddelas i 32 § första stycket jordbrukskassaförordningen. Något avsteg får sålunda icke göras från den i andra stycket av samma paragraf givna särskilda regeln att inlåningen, fränsett vad som täckes av kassa och banktillgodohavanden, aldrig må överstiga trettio gånger centralkassans och därtill anslutna jordbrukskassors fonder och insatskapital. Jordbrukskassautredningen har nu föreslagit, att även denna regel skall provisoriskt modifieras genom att Kungl. Maj:t får möjlighet att för viss centralkassa medgiva höjning av inlåningsmaximum från 30 till 50 gånger fonder och insatskapital.

Vid remissbehandlingen ha samtliga hörda instanser utom en tillstyrkt detta förslag eller lämnat det utan erinran eller i vart fall förklarat sig icke vilja motsätta sig det. Det enda undantaget är bank- och fondinspektionen,

som dock i och för sig ej bestrider behovet av en uppmjukning också på denna punkt men anser att den bör åstadkommas på annat sätt än utredningen föreslagit. Enligt inspektionens mening bör frågan lösas så, att före jämförelsen mellan inlåning och eget kapital får från inlåningssumman avdragas ej blott vad som täckes av kassa och banktillgodohavanden utan även vad som motsvaras av fordringar på grund av lån mot statlig garanti.

För min del har jag av utredningen i ärendet blivit övertygad om att en utvidgning av centralkassornas inlåningsrätt är påkallad jämväl i det avseende varom nu är fråga. I avvaktan på en slutlig reglering av detta spörsmål synes mig den av utredningen förordade lösningen med dispensgivning från fall till fall vara att föredraga framför den som bank- och fondinspektionen föreslagit. Emellertid har utredningen själv framhållit att något behov av att kunna höja inlåningsmaximum till så mycket som 50 gånger fonder och insatser knappast torde uppstå under 1953. Det synes mig därför lämpligast att Kungl. Maj:t får befogenhet att inom nämnda gräns för varje särskilt fall bestämma vilket relationstal som skall vara avgörande. Erforderligt underlag för bedömningen härav bör kunna erhållas genom att bank- och fondinspektionen höres i ärendet.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit i fråga om utfärdande av dispensbestämmelser torde 1948 års förordning böra ersättas med en ny förordning, i vilken samtliga provisoriska regler angående centralkassornas inlåning sammanföras. Stadgandena i den nya förordningen böra gälla endast för år 1953. Förordningen bör emellertid utfärdas i god tid före ingången av nämnda år, så att ansökan om dispens från föreskrifterna i 32 § andra stycket jordbrukskasseförordningen kan göras och prövas i förväg.

Jag delar utredningens uppfattning att några provisoriska regler om undantag från bestämmelserna i den nya föreningslagen icke äro påkallade. Vad i nämnda lag stadgas om fusion torde icke hindra att vid sammanslagning av jordbrukskassor tills vidare förfäres på samma sätt som hittills.

Utskottet. Den provisoriska förordningen av år 1948 med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit upphör att gälla med utgången av innevarande år. Då ny lagstiftning angående jordbrukskasserörelsen icke hinner genomföras till denna tidpunkt, torde bestämmelserna i nämnda förordning böra erhålla giltighet även för tid därefter. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag att giltighetstiden utsträcker ytterligare ett år eller till och med den 31 december 1953. Utskottet förutsätter emellertid, att förslag till ny lagstiftning angående jordbrukskasserörelsen förelägges riksdagen i sådan tid att någon ytterligare förlängning av de provisoriska bestämmelsernas giltighetstid icke erfordras.

Vad därefter beträffar propositionens förslag om befogenhet för Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall bestämma om viss utvidgning av central-

kassornas inlåningsrätt under år 1953 har utskottet icke kunnat undgå att hysa tveksamhet om lämpligheten att i nuvarande kreditpolitiska läge genomföra en höjning av inlåningsrätten. En dylik utvidgning innebär, att även utrymmet för utlåning ökar, vilket såsom fullmäktige i riksbanken särskilt framhållit icke kan anses förenligt med de krav på återhållsamhet i kreditgivningen som för närvarande ställas. Med hänsyn till att tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen kommer att vara avhängig av Kungl. Maj:ts fortsatta prövning har utskottet dock icke velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att Kungl. Maj:ts ifrågavarande befogenhet utövas restriktivt. Ett genomförande av den föreslagna utvidgningen av inlåningsrätten får heller icke tillmätas prejudicerande betydelse för den fortsatta översynen av lagstiftningen om jordbrukskasserörelsen.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 15 maj 1952.

På bankoutskottets vägnar:

FRANS SEVERIN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Sundvik, Fahlander, Mogård, Werner, Johannesson*, Nordenson och Hansson*;

från andra kammaren: herrar Severin, Nilsson i Landskrona, Schmidt, Sköldin*, Fagerholm, Gavelin, Jönsson i Rossbol och Nyberg*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Werner* och *Jönsson* i Rossbol, vilka ansett, att utskottets motivering bort ha följande lydelse:

»Den provisoriska förordningen — — — giltighetstid icke erfordras.

Vad därefter beträffar propositionens förslag om befogenhet för Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall bestämma om viss utvidgning av central-kassornas inlåningsrätt under år 1953 får utskottet erinra om att fullmäktige i riksbanken visserligen ställt sig något tveksamma till förslaget. Med hänsyn till att den föreslagna bestämmelsen är av provisorisk natur har utskottet dock ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.»
